

fældet i § 32, stk. 9, i lov om sikkerhed til søs – udtrykkeligt er foreskrevet, at straffebestemmelserne omfatter juridiske personer.

Det følger af Rigsadvokatens Meddelelse nr. 5/1999 om valg af ansvarssubjekt i sager om virksomhedsansvar, at virksomhedsansvaret i almindelighed skal være det primære, og at dette især gælder, når en lovovertrædelse er motiveret af økonomiske grunde, men også hvis den udviste uagtsomhed ikke er grave- rende, eller hvis forholdet er begået af underordnet personale i virksomheden. På områder hvor lovgivningen, som det er tilfældet med lov om sikkerhed til søs, pålægger en person et selvstændigt og individuelt ansvar, bør der dog efter Rigsadvokatens retningslinjer rejses tiltale imod såvel den pågældende person som imod virksomheden.

Antallet af straffesager indenfor søfartsområdet er beskedent. Når der rejses tiltale på det søsikkerhedsmæssige område, er bestemmelserne om virksomhedsansvar imidlertid blevet anvendt i stigende omfang i de senere år. Dette er navnlig sket i forbindelse med overtrædelser af de i medfør af loven udstedte regler om arbejdsmiljø, hvor rederierne er blevet pålagt bøder i forbindelse med overtrædelser begået af ansatte. Dette gælder, uanset om rederiet har pådraget sig et selvstændigt ansvar efter bestemmelsen i lovens § 9 om rederens særlige pligter. Ved afgørelsen af om virksomhedsansvar skal bringes i anvendelse, er navnlig lagt vægt på, om der ved selve overtrædelsen og de hertil medvirkende omstændigheder er foretaget handlinger eller undladelser, som kan anses at være sket under hensyntagen til rederiets økonomiske interesse. Som eksempel kan nævnes, at Søfartsstyrelsen har indstillet til politiet, at der blev rejst tiltale imod et rederi, hvor manglende vedligeholdelse af udstyr havde været en medvirkende årsag til en ulykke. Som et eksempel udenfor det arbejdsmiljømæssige område kan endvidere nævnes, at Søfartsstyrelsen begærer tiltale rejst, ikke kun imod den vagthavende navigatør, men også imod rederiet, når skibe, som ikke efterlever FN's søfartsorganisation IMO's vejledninger om brug af lods, grundstøder som følge af grove navigationsfejl.

Hvis overtrædelsen er begået af skibsføreren eller af en arbejdsleder, rejses i praksis i overensstemmelse med Rigsadvokatens retningslinjer tillige ofte tiltale mod såvel den juridiske person som mod det besætningsmedlem, som har begået overtrædelsen. Baggrunden herfor er et ønske om at fastholde skibsførernes og arbejdsledernes særlige ansvar.

De foreslåede bestemmelser om virksomhedsansvar, jf. § 1, nr. 3, sigter imod en mindre justering af

anvendelsen af virksomhedsansvar ved ansattes overtrædelser af arbejdsmiljøbestemmelser, som alene tjener til beskyttelse af den pågældende selv. Tilfælde, hvor overtrædelsen vedrører regler, som tjener til beskyttelse af andre ombordværende, skibet som sådan eller miljøet, skal således fortsat behandles efter de almindelige regler.

Det bemærkes, at bestemmelserne i §§ 9-12 ikke begrænser adgangen til at pålægge virksomhedsansvar efter de almindelige bestemmelser i straffelovens 5. kapitel. Straffelovens almindelige bestemmelser om virksomhedsansvar finder således – som hidtil – anvendelse i alle tilfælde, som ikke omfattes af den foreslåede lempelse af virksomhedsansvaret.

Det er fortsat anklagemyndigheden, som skal påvise, at der indenfor virksomheden er begået lovovertrædelser, som kan tilregnes en eller flere til selskabet knyttede personer eller selskabet som sådan, jf. straffelovens 5. kapitel. Lovforslaget medfører således ingen ændring i det grundlæggende straffeprocessuelle princip, hvorefter anklagemyndigheden skal bevise, at tiltalte er skyldig uden for enhver rimelig tvivl.

Efter lovforslaget kan der imidlertid ikke pålægges den juridiske person (rederiet) ansvar, hvis rederiet godtgør, at man har gjort alt, hvad der er nødvendigt for at sikre et godt og sikkert arbejdsmiljø. Det vil ikke være nok for at opnå straffrihed, at virksomhedens ledelse i den landbaserede organisation eller på skibet blot har overholdt reglerne, f.eks. ved at give lovpligtige instrukser og stille lovpligtigt beskyttelsesudstyr til rådighed; rederiet skal vise, at man som virksomhed har gjort alt, hvad der er nødvendigt for at sikre et godt og sikkert arbejdsmiljø vedrørende skibe.

Arbejdsmiljøreglerne til lands er blevet ændret ved lov nr. 300 af 19. april 2006 om ændring af lov om arbejdsmiljø. Som følge af de særlige forhold, som gør sig gældende til søs, er nærværende lovforslag begrænset i forhold til den ændring, der er gennemført inden for arbejdsmiljøområdet til lands. Det er efter lovforslaget afgørende, at ledelsen ikke blot har overholdt det, som direkte er påbudt i lovgivningen, men at man har gjort alt, som er nødvendigt for at sikre et godt og sikkert arbejdsmiljø. Endvidere skal virksomheden godtgøre, at dette er sket. Baggrunden herfor er, at det ville være forbundet med betydelige vanskeligheder at foretage en effektiv og tilbunds gående politimæssig efterforskning af, om den almindelige drift af et skib er betryggende, navnlig når skibene opererer langt fra Danmark. Indenfor skibsfartserhvervet vil der endvidere ofte kunne gå nogen tid, før det rent praktisk er muligt at iværksætte efterforskningen. Hertil kommer, at rederierhvervet, der i vidt omfang